KURJER WARSZAWSKI.

D. 29. Listopada. — Rok 1844. Piątek. № 320. Jutro, Śty Andrzej Apostoł.

N. PAN, 5go b. m. postanowił: „Udzieloną zostaie Pani Marjannie *Rutkowskiej*, Wdowie po b. Reiencie Gub: Sandomier:, przez wzgląd na 55-letnią iej męża służbę, na iej wiek podeszły, zwątlone zdrowie i niedostatek, Pensja w drodze szczególnej łaski, rubli sr: 37 kop: 50, rocznie i do śmierci."

Dla *Kolei żelaznej Warszawskiej* wczorajszy dzień będzie zaszczytnie pamiętny. JO. Feldmarszałek Xżę WARSZAWSKI, Namiestnik Król:, o godzinie pierwszej z południa, odbył tą koleią podróż do *Pruszkowa*, wczasie 26 minut wiorst 16 (dwie mile i 2 wiorsty). Słońce świeciło i podróż odbyła się najpomyślniej. Towarzyszyli XciuJegomości, JW. Jen:-Inżynierów *Dehn*, 10ciu Jenerałów, Konsul Angiel:, 25ciu Członków Komitetu, wielu Sztabs i Ober Oficerów, z Dam JWżna *Pisarew* Małżonka Gubernatora woien: z Córką; odbyło oraz też podróż przeszło 100 mieszkańców Warszawy. Teraźniejszy Właściciel Pruszkowa W. *Skwarcow*, gościnnie przyjmował przybyłych; JO. Xżę NAMIESTNIK raczył znajdować się na świetnem śniadaniu u Gospodarza. Podróż z powrotem do Warszawy również była przyjemną a nawet krótszą, bo odbyła się tylko w ciągu 20 minut. Jleż to będzie błogich korzyści.

Wczoraj o godzinie 6tej wieczorem, w Kościele XX. *Reformatów* odbył się obrzęd zaślubin W. Tadeusza *Krzymuskiego*, z Panną Felicją *Woyda*, Córką JW. Tajnego Radcy Senatora. Pobłogosławił młodej Parze, JW. JX. *Fiiałkowski* Biskup Administrator Archidye: Warsz:. Obrzędowi temu towarzyszyli: Familja Państwa młodych i Osoby znakomite. Z kościoła udało się Towarzystwo do domu dostojnych Rodziców Panny młodej, gdzie obok zwykłej uprzejmości, przygotowaną była świetna wieczerza, po której Państwo młodzi otrzymawszy czułe uścisnienia i Błogosławieństwo Rodziców, Familji i życzliwe wynurzenia prawdziwych Przyiacioł, udali się do dóbr swoich w Powiat Kuiawski.

Darowizny przez Mateusza *Karwowskiego* poczynione, iako to: Dla Kościoła Parafjal: w *Baboszewie* zł. 200 iako fundusz stały, i dla Kościoła Parafjal: w *Gralewie*, również na fundusz stały zł. 200, Rada Administr: zatwierdziła. — JJWW. Jenerałowie Lejt: *Gilenszmit* i Hra: *Nesselrode*, wyiechali w tych dniach do *Petersburga*. — Bolesną iest strata dla Krewnych i licznych Przyiacioł iaką ponieśli onegdaj przez zawczesny zgon ś. p. Ignacego *Rychtera*, Bibljotekarza Bibljoteki Ordynatów Zamojskich. Zapewne złożony będzie hołd Literacki iego płodom uczonym. Żył lat 43. — Jutro o godz: 11tej z rana odbędzie się w Kościele OO. *Bernardynów* żałobne Nabożeństwo za duszę ś. p. *Anieli*; na które pozostała Córka Ludwika z Kozickich *Neumann*, wraz z swoim Małżonkiem, Krewnych i Przyiaciół zaprasza. — Trybunał Handlowy Gub: Mazowiec: 26go b. m. upadłość nad maiątkiem Hersza *Planer*, Kupca w Warszawie pod Nrem 2242 mieszkaiącego, a pod Nrem 1778 handel prowadzącego, ogłosił. — Dyrekcja Główna Towarz: Kredyt: Ziemsk: podała do wiadomości powszechnej, że dla ułatwienia iak zwykle posiadaczom kuponów dobioru należności za drugie półrocze 1844 r., przyjmować będzie takowe kupony za rewersami z księgi sznurowej na okaziciela wycinanemi od d. 19 Listopada (1go Grudnia) do dnia 6 (18) Grudnia r. b. codziennie, święta wyiąwszy, od godz: 9tej z rana do godz: 1ej z południa, a to dla wcześniejszego onych sprawdzenia. Okaziciele rewersów w terminie wypłat poczynaiąc od d. 10 (22) Grud: r. b. należności niemi objęte, o ile sprawdzenie kuponów kwestji nie nastręczy, wypłacone mieć będą. — W przyszłą Niedzielę Wirtuoz Samuel *Kossowski*, o godz: 1szej z południa, odegra w sali pałacu Paca, 3ci Koncert na Wiolonczelli. Biletów dostać można do krzesła po Rsr: 1 gr. 5; na galerję po zł. 4 gr. 5, u PP. Fr: *Spiess*, G. *Senewalda*, i w Składzie Papieru A. *Zalewskiego*. — Wczoraj w Redakcji Kurjera złożono od A. zł. 2 dla Starców w Górze Kalwarji, na intencją N. — Skład muzycz: G. *Senewalda*, otrzymał nowości: *Hintena*, Śpiewy włoskie, 6 małych fantazji, dzieło 132, Nrów trzy, po zł. 4.; tegoż, Les trois Bijoux, trzy fantazje z *Napoiu miłosnego*, z *Szalonego* (il furioso) i z *Montechi* i *Kapu-*

letti, dzieło 133, Numerów trzy, po zł. 4. — Wczoraj w Wielkim Teatrze przywołani, po 1szym akcie *Fradjawola*, JPP. *Dobrski* i *Żółkowski*; po 2gim Ciż; po Tańcach JPani *Wiłucka* i JP. Ant: *Tarnowski*; po ukończeniu JPP. *Dobrski*, *Żółkowski* i *Matuszyński*.

(Ar: nad:). Rok bieżący, odznaczaiąc się szczególnym mozołem i klęskami w gospodarstwie, długo w pamięci rolników tkwić będzie; na domiar tego, po słotnym lecie i ieszcze słotniejszych zasiewach, iesień choroby na bydło zwiastuie, (od czego Łaskawy BÓG niech zachować raczy). Pomor mydła rogatego stanowi bez wątpienia najdotkliwszą dla rolnika klęskę; po nieurodzajnem bowiem lecie, ieszcze dawne zapasy i żniwo następnego roku pokryć mogą dokuczaiący niedostatek, lecz pomór bydła stawia w konieczności zastąpienia wkrótce ubytku nowym inwentarzem, bez tego zaś gospodarstwo z dawnej zamożności w nędzne zamienić się musi; nadto wyłożenie znacznego kapitału na kupno nowego bydła, prócz obawy nowej zarazy, połączone iest z trudnością wyszukania i dobrania bydła; a co gorsza, kosztownie nabyty dobytek, nigdy nie iest zdolny zastąpić na gruncie wychowanego, który dopiero istotnie właściweGospodarzowi przynieść iest zdolny korzyści. Już kilkokrotnie w kraiu naszym grasuiąca zaraza, xięgosuszem zwana, w okolicy w której mieszkam, to iest blisko Warszawy z tej strony Wisły, miała miejsce w latach 1827, 1832 1836, 1838, dostaiąc się zwykle z targu Pragskiego; miałem przeto sposobność obserwowania tej choroby. Lekarze Weterynarze zgadzaią się na to, iż choroba *xięgosuszy*, raptownie w skutkach objawiaiąca się, za nim stanie się wyraźnie dostrzegalną, poprzednio przechodzić ma kilka perjodów, i zaczynać się od podniesionego apetytu bydlęcia, bystrości w spojrzeniu i t. d., o czem bliżej mówi wydana przed kilku laty w Warszawie obszerna książka o xięgosuszy. Czy bydło odeszłe miało xięgosusz, łatwo się przekonać, gdyż otworzone, przedstawia obok wszystkich organów zdrowych i mięsa w zwyczajnym stanie, ieden z żołądków xięgami, dla istnieiących przedziałów na kształt stronnic książki tak zwanym, napełniony suchym spieczonym gnoiem, na podobieństwo wygniecionych knotów olejnych; przyrośnięte do tych ksiąg kiszki są dotknięte gangreną koloru różowo-fioletowego. Na nieszczęście użycie mięsa z takiego bydlęcia przez ludzi, iakkolwiek bardzo nie zdrowego, widocznych wszelako natychmiast nie sprowadza chorób, iak to przy zarazie zapalenia śledziony (anthrax) sprawuiącej czarną krostę, ma miejsce, i dla tego, mięso także bywa przedmiotem taiemnego handlu, przez co zarazę rozszerza. Utrzymuią Lekarze i zapewnie nie bez przyczyny, iż xięgosusz nie udziela się powietrzem, ale najbardziej przenosi się odzieżą ludzi i wszelkiemi w ogólności tkaninami z wełny, lnu lub konopi, oraz mięsem, skurami, śliną i krwią odeszłych bydląt; przestrzegać przeto głównie należy tego wszystkiego, i baczyć aby obcy Ludzie przystępu do obory nie mieli. Ostrożność ta i z wielu innych względow, nawet gdy o epizootji niesłychać, zachowywaną bycby powinna. W r. 1827 chorobę tę sprowadzono mi z Pragi; w r. 1832 zaś ieden z parobków wysłany za sprawunkiem w czasie, gdy iuż w okolicy o zarazie na bydło słychać było, przyniosł dla siebie potaiemnie w worku dworskim, tamże gdzieś nabyty łeb krowi, a nazaiutrz tymże workiem nosił sieczkę dla inwentarzu, które naturalnie tym sposobem zaraził. W r. 1827 rogacizna dotknięta chorobą okazywała rozwolnienie, przeciwnie zaś w r. 1832. Środki zaradcze, iako to, nakadzanie chlorem, palenie gnoiów na kupę złożonych, dawanie bydłu śledzi z dziegciem, poienie słabo rozcieńczonym kwasem siarkowym w wodzie, równie iak i apteczne lekarstwa wówczas nie pomogły; bydło w roku 1827 wszystkie postradałem, chociaż na wsiach u Włościan nawet nie chorowało, a w r. 1832 co tylko było mizerniejszego bydła w oborze, upadło; rozprowadziłem resztę po komorkach i chlewkach, aby ie oddzielić i odmienić miejsce, co tylko przewlekało szerzenie się choroby; lecz wprowadzone 25 sztuk krów do stajni ocalały; również utrzymało się bydło u Włościan po wsiach. Od tego czasu, to iest od lat 12, za ustaniem ostatni raz u mnie tej choroby, po wyczyszczeniu obory, daniu w niej nowej podłogi i wybieleniu wapnem, a w lat kilka później w świeżo wystawionej oborze, trzymam ciągle konie w środku obory, pomiędzy bydłem z dwóch stron, i od tego czasu, mimo iż w dotykaiących granicami dobrach we dwórach, 2 razy była xięgosusz, to iest w r. 1836,

1838, ani razu u mnie lub gdziekolwiek u Włościan, którzy konie razem z bydłem trzymaią, nie okazała się. Skutek ten zbawienny przypisuię wyziewom staiennym ammonjakalnym, które skuteczniej zastępuią kosztowniejsze od nich sztuczne nakadzania. Środek ten doświadczony przeciw księgosuszy, to iest pomieszczanie bydła rogatego razem z końmi, lub rozdzielanie na części i stawiania wraz z końmi po osobnych budynkach (ile można od siebie oddalonych) a w braku dostateczuej liczby koni, stawianie przynajmniej na gnoiu końskim okazał się najdzielniejszym, i takowy iako wyprobowany zalecam, radząc w roku bieżącym wcześnie iego chwycenie się.— *Okęcie* d. 22go Listop: 1844 r. *W. Ł.* (Do powyższego artykułu przypominamy, że w Pamiętniku Technologicznym *Piasta* w tomie VII a kontynuacji w tomie VIII. iest opisanie choroby bydła księgosuszem zwanej, iak ią poznawać i leczyć z wyrażeniem najskuteczniejszych środków przez P. *Werner*).

Anglja. — 18go b. m. spodziewano się przybycia Xcia panuiącego *Sasko-Koburskiego*, brata Xcia *Alberta*, który przez nieiaki czas ma zabawić w *Windsorze*. Parostatek *Czarny Orzeł* odpłynął iuż przed kilką dniami do *Ostendy*, aby przywieźć Xcia i Xżnę Sasko-Koburgskich. — W. Xżę Następca *Meklemburgsko-Strelicki*, 18go b. m. przybył do *Londynu*. — 19go b. m. pierwszy raz od czasu odroczenia Parlamentu, odbyła się narada w Ministerstwie spraw zagrani:. — Bankier Karol *Lafitte* (Lafit) od kilku dni bawi w *Londynie*, podobno względem nowej pożyczki francuzkiej, oraz dla ułatwienia związku między *Francją* a *Belgją*. — Na przylądku *Dobrej Nadziei* zaprowadzono nowy zarząd podług zleceń przysłanych z Anglji. — 1go b. m. Biskup *Gibraltaru* poświęcił na wyspie *Malcie* nowy Kościół protestancki, zbudowany kosztem Królowej Wdowy. Kościół ten otrzymał nazwisko Ŝgo Pawła.— Statek przewozowy *Penguin* przybył z Brazylji do *Falmouth*; nie przywiózł iednak żadnych ważnych nowin.

Belgja. — Xztwo Sasko-Koburgscy *Gotha* i Xżę Wirtembergski, przybyli do *Bruxelli*, i zajęli mieszkanie w pałacu królewskim. Król i Królowa wyiechali na ich powitanie. 18go b. m. była uczta u Dworu, następnie Koncert, na którym wystąpiły siostry *Milanollo*. 19go b. m. dostojni Goście wyiechali do *Ostendy*, aby ztąd odpłynąć do *Londynu*.

Danja. — W armji Duńskiej ograniczono wymierzanie kar cielesnych.

Francja. — Izby maią być zwołane na 26go Grudnia; stronnictwo lewe postanowiło tym razem zawiesić swoią opozycję przeciw Ministerstwu, aby nie ułatwić Hrabiemu *Mo'e* wstępu do gabinetu. — Rozgłoszono, iż majtek francuzki Alexander *Faziere* (Fazjer) został w *Mazatlan* w Mexykańskiem za kłótnię z dwoma kraiowcami aresztowany, i na rozkaz Kapitana zbity. Poseł mexykański w *Paryżu* P. Max *Gardo*, sprostował tę wieść o tyle, że Prezes Mexyku dowiedziawszy się o zaszłym przypadku, kazał winowajców iak najprzykładniej ukarać; w skutek czego Poseł francuzki w Mexyku uznał to zadosyćuczynienie dostatecznem. — W *Tulonie* rozpoczął się proces Porucznika *Besson*, Dowódzcy parostatku *Groenland*, który rozbił się przy brzegach *marokańskich;* wielu świadków oddało iak najzasłużeńsze pochwały Panu *Besson*, który podobno zostanie uznany niewinnym. — 24rech Oficerów hiszpańskich protestowało w iednem z pism paryzkich, przeciw surowemu względem nich postępowania ze strony Rządu francuzkiego. — Ministrowi spraw zagr: otworzono znowu kredyt nadzwyczajny 115,000 fr. — Margrabia *Lavalette* (Lawalet), Konsul Jeneralny w *Alexandrji*, przybył za urlopem do *Paryża*. — *Waszyngton Irving*, Poseł Stanów Zjed: przy Dworze madryckim, w tych dniach przeieżdżał przez *Bordo* na miejsce swoiego urzędowania.

Hiszpanja.— We wszystkich prowincjach trwa spokojność, zamiary niespokojnych zniweczono. Z *Portugalji* także donoszą o ustaleniu się spokojności. — Gazeta nadworna ogłosiła, iż Ojciec Ŝty mianował Xdza Józefa Alkantarę *Navarjo* Komisarzem Jeneralnym *Kruzady*, oraz zrzeczenie się Ojca Ŝgo Kruzady na rzecz Królowej *Hiszpańskiej*.

Niemcy. — W *Mnichowie* ma zawiązać się Komisja, celem obradzenia reformy *synagogi*. — Rząd *Saski* zakazał zupełnie wprowadzania bydła z *Czech*.

Turcja. — 2go b. m. salwa armatnia oznajmiła mieszkańcom stolicy narodzenie się syna Sułtań-

skiego, któremu nadano imię *Mehmed Reszad*, — Cesarsko-austrjacki Nadlekarz Doktor Karol *Bernard*, od 6ciu lat będący w służbie Sułtana, założyciel Szkoły medycznej w *Galata Serai*, umarł 2go b. m. Śmierć tego zasłużonego Męża, również iest opłakiwaną przez Muzułmanów iak przez Chrześcjan.

Włochy. — Rzeka *Tyber* zaczyna opadać; szkody przez nią zrządzone, są znaczne.

Rozmaitości. — Konradyn *Kreutzer* procesuie się z Dyrekcją opery włoskiej w *Paryżu*. Kompozytor uskarża się, iż zamiast co miano iego operę *Obóz pod Granade* przedstawić w roku zeszłym przez Artystów: *Marjo*, *Ronkoni* i Pannę *Nissen*, chcą ią przedstawić teraz przez Artystów *Korelli*, *Morelli* i Panią *Manare*; zamiast tych 3ch, żąda, aby rol podjęli się PP. *Mario* i *Tornatary*, oraz Pani *Persjani*. Trybunał handlowy ma tę sprawę rozstrzygnąć.

PRZYJECHALI do WARSZAWY.

Małachowski Onufry Hr: z Borkowic; Łubieński Józ: Hr: z Pruss; Łubieński Piotr Hr: z Guzowa; Wojda Kaz: Nacz: Pow: z Włocławka; Wojde Maur: Dr Medy: z Puław; Pochowski Jan Nacz: Poczty z Kielc; Lubowidzki Adolf Dz: z Kraszewa; Szczawiński Hipo: Dz: z Oryszewa; Gosławski Winc: Dz: z Sulbin; Celiński Franc: Dz: z Wiśniewa; Rostworowski Stef: Dz: z Wiednia.

DONIESIENIA.

Arsenał Warszawski niniejszem zawiadamia, iż w skutek reskryptu JW. Naczelnika Artylerji Czynnej Armji, z dnia 14 b. m. za Nr 6,167, w warunkach na dostawę dla zachodniego Okręgu OŁOWIU, zaszły następuiące zmiany: 1) zamiast 20,000 pudów Ołowiu, wymaga się dostawy takowego 10,000 pudów. 2) z takowej ilości, do Nowogieorgiewska ma być dostawionem 8750 pudów, oraz do Cytadelli 1250 pudów. 3) Dostawa ta ma być uskutecznioną, w ciągu 11 miesięcy po 850 pudów, a w 12tym 650 pudów. 4) Dla czego więc życzący przystąpić do licytacji, obowiązani są złożyć kaucją równaiącą się summie 10,166 Rsr. Reszta zaś warunków zostaią niezmiennemi. — Zarządzaiący Arsenałem, Artylerji Pułkownik, *Garbunoff*. Tłumacz Arsenału, *Zimmermann*.

Dziś rano zimna stopni 5. Wczoraj w połud: 1.

TEATR WIELKI. Jutro, 1szy raz *Szalony* (Donizettego), przez Artystów włoskich. Całej tej Opery przełożonej na ięzyk polski, wyszłej z druku, nabyć można przy wejściu lub w Kassie.—(Dziś w Rozmaitości, po *Margrabinie de Santer*, zamiast *Icka*, będzie 4ty raz *To Brat*).

Dziś w Kawiarni przy ul: Bielańsk: w domu Hejnikowskiego Nr 609, JP. *Danecki* z kompanją grać będzie.

Dziś w Kawiarni w pałacu Paca, przy uli: Miodowej na dole od frontu, Panny *Hessen* grać będą.

Dziś w nowo założonej Kawiarni przy ul: Długiej Nr 550, w tym domu gdzie Restauracja Radlińskiego, JP. *Chojnacki* z kompanją grać będzie.

Dziś w Kawiarni przy ul: Kra:-Przedm: i Marjensztadt na 1m piątrze, Familja *Zygel* grać będzie.

Dziś w Kawiarni przy ul: Bednars: i Krak:-Przedm: w domu Dra Malcza. JP. *Szyndler* z komp: grać będzie.

Dziś w Kawiarni przy ulicy Tłumac: i Bielańsk: w domu Lilpopa Nr 600, Familja *Fudlerów* grać będzie.

Dziś w Kawiarni w domu Boka przy ulicy Nowo-Senatorskiej, TERCET z Czeskiej Pragi grać będzie.

Dziś w Kawiarni przy ul: Nowo-Senatorskiej, między hotelem Rzymskim a Litewskim, na dole, w podworzu, Panny *Nowakowskie* grać i śpiewać będą.

Dziś w nowo otworzonej Kawiarni przy ulicy Podwal, wprost ulicy Kapitulnej na 1m piątrze od frontu, familja *Budzińskich* grać i śpiewać będzie; przytem można dostać JEDZENIA po cenie umiarkowanej i rychłej usłudze.

Dziś w Kawiarni przy ulicy Wierzbowej i Niecałej, wprost Teatru, Panny *Kreitl* grać i śpiewać będą.

Dziś w Kawiarni przy ulicy Krak:-Przedm:, wprost ul: Trębackiej, na 1m piątrze, J. *Marquardt* grać będzie.